

Opas metsätalouden valuma-alue suunnitteluun

Metsätalouden vesiensuojelupäivät, Saarijärvi 9.10.2013

Timo Hiltunen

Opas metsätalouden valuma-alue suunnitteluun laaditaan Metsähallituksen projektijärjestelmässä Metsähallituksen, Metsäkeskuksen, Tapion, Metlan ja SYKE:n yhteistyönä. Ympäristöhallinnon TASO-hanke rahoittaa työn yhdessä laatijatahojen kanssa. Opas julkaistaneen vuoden 2013 lopulla.

Valuma-alue suunnittelulla tarkoitetaan vesistön valuma-alueen vesiensuojelun suunnittelua, joka tunnistaa riskikohteet ja etsii toimenpiteet, joilla valuma-alueelta vesiluohtoon huuhtoutuvan kuormituksen määrää rajoitetaan halutulle tasolle. Valuma-alue suunnittelun voi ymmärtää myös suppeammin esim. pelkkänä kuormituksen arviointina, vaikka se ei johtaisi toimenpiteisiin.

Valuma-alue suunnittelua on tehty jo pitkään metsäkeskusten luonnonhoitohankkeisiin kuuluvana työnä KEMERA-varoin. Kuitenkin vasta EU:n vesipuitedirektiivin kansallinen toimeenpano vaatii metsätaloudelta, samoin kuin muiltakin vesistöjä kuormittavilta maankäyttötavoilta, valuma-alue suunnittelun huomattavaa lisäämistä. Suunnittelu voi perustua myös metsätalouden harjoittajan tarpeisiin, jotka kumpuavat toimijan omasta ympäristöjärjestelmästä.

Vesienhoidossa valuma-alue suunnittelu on hankekohtaista vesiensuojelua täydentävä toimenpide, jota tarvitaan siellä, missä vesistökohtaisten vesienhoidon (VPD-) tavoitteiden saavuttaminen vaatii tavallista tehokkaampaa kuormituksen hallintaa. Yksittäisten metsätaloushankkeiden laajuinen vesiensuojelusuunnittelu ei aina mahdollista parhaita keinoja.

Oppaan suunnittelumittakaava vastaa vesistöalueiden toista ja varsinkin kolmatta jakovaihetta, eli keskittyy lähelle latvesiä. Opas ei tarjoa ratkaisua eri maankäyttömuotojen yhteisten vesistövaikutusten hallintaan samalla valuma-alueella. Silti metsätalous voi tarpeen vaatiessa sopeuttaa omaa toimintaansa sekä vesienhoidolle asetettujen vesistöaluekohtaisten tavoitteiden että myös omien tavoitteidensa mukaiseksi. Parhaaseen tulokseen päästään, kun kaikki metsänomistajat hoitavat oman osuutensa.

Tähän mennessä valuma-alue suunnittelu on käsitteenä ollut vasta täsmentymässä ja menettelytapoja ollaan vielä edelleen kehittämässä. Uusi opas tarjoaa pohjan käytännön valuma-alue suunnittelun laajentamiselle metsätaloudessa.

Valuma-alue suunnittelu on eri toimijoiden välistä vapaaehtoista yhteistyötä. Osaltaan sen avulla metsätalouden harjoittaminen pidetään toimintana, joka ei vaadi viranomaisen lupaa. Valuma-alue suunnitelma ei sido juridisesti.

Valuma-alueen vesiensuojelun suunnittelun veturiksi, ei kuitenkaan yksinoikeudella, on kaavailtu Suomen metsäkeskuksen Julkisten palvelujen yksikköä. JPY kerää ja yhdistelee metsänomistajilta, metsänhoitoyhdistyksiltä, metsäpalveluyrittäjä ja muilta toimijoilta saatavaa tietoa koko valuma-alueen vesiensuojelun kattavaksi suunnitelmaksi. Suunnitelma laaditaan vuorovaikutteisena työnä, johon osallistuvat tahot soveltavat suunnitelmaa omassa toiminnassaan.